

Brüssel, 17.12.2020
COM(2020) 820 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

**Hindamisaruanne, milles käsitletakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL)
2017/826 loodud liidu programmi teatavate tegevuste toetamiseks, et suurendada
tarbijate ja muude finantsteenuste lõppkasutajate kaasatust liidu poliitika kujundamisse
finantsteenuste valdkonnas ajavahemikuks 2017–2020**

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Hindamisaruanne, milles käsitletakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2017/826 loodud liidu programmi teatavate tegevuste toetamiseks, et suurendada tarbijate ja muude finantsteenuste lõppkasutajate kaasatust liidu poliitika kujundamisse finantsteenuste valdkonnas ajavahemikuks 2017–2020

1. Kommenteeritud kokkuvõte

Lõppkasutajad (eelkõige tarbijad) ja lõppkasutajate huve esindavad organisatsioonid ei ole suutelised osalema ELi poliitika kujundamises samal määral kui finantssektor. Oluliseks põhjuseks on siin ressursside nappus ning eriteadmiste puudumine finantsteenuste lõppkasutajate ja sektoriväliste sidusrühmade seas. Pärast 2008. aasta kriisi viidi ellu mitu algatust, et suurendada tarbijate ja muude finantsteenuste lõppkasutajate aktiivset osalemist ELi poliitika kujundamises ja nende kaasatust sellesse.

Euroopa Parlamendi algatust järgides hakkas komisjon 2011. aasta lõpus ellu viima katseprojekti, et anda toetusi finantsteadmiste keskuse arendamiseks. Keskuse eesmärk oli tuua kasu tarbijatele ja teistele lõppkasutajatele, esindades nende huve ja suurendades nende suutlikkust osaleda liidu poliitika kujundamises finantsteenuste valdkonnas. Pärast avatud projektikonkursi korraldamist andis komisjon aastatel 2012–2015 tegevustoetust kahele organisatsioonile: Finance Watch'ile ja BETTER FINANCE'ile (esimesele katseprojekti raames ja teisele ettevalmistava meetme raames). Alates 2016. aastast on seda toetust antud meetmetoetusena.

Nii katseprojekti kui ka järjestikuste ettevalmistavate meetmete hindamine 2015. aastal näitas, et meede oli üldiselt saavutanud oma eesmärgi. Selle tulemusena võeti vastu määrus (EL) 2017/826¹. Selle määrusega kehtestatakse liidu programm ajavahemikuks 1. maist 2017 kuni 31. detsembrini 2020, et jätkata BETTER FINANCE'i ja Finance Watchi tegevuse toetamist. Käesoleva hindamisaruande eesmärk on täita määruse artiklis 9 sätestatud kohustust ja hinnata, kas programmiga saavutati järgmised eesmärgid: i) suurendada tarbijate osalemist liidu poliitika kujundamises finantsteenuste valdkonnas ning ii) teavitada neid finantssektori reguleerimisel lahendatavatest küsimustest.

Komisjon algatas 2019. aastal uuringu, mille käigus hinnati: i) Finance Watchi ja BETTER FINANCE'i tegevust 2017. ja 2018. aastal ning ii) programmi üldist elluviimist (vt käesoleva

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2017. aasta määrus (EL) 2017/826, millega luuakse liidu programm teatavate tegevuste toetamiseks, et suurendada tarbijate ja muude finantsteenuste lõppkasutajate kaasatust liidu poliitika kujundamisse finantsteenuste valdkonnas ajavahemikuks 2017–2020

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R0826&from=ET>).

aruande lisa). Uuring põhines asjaomaste allikate ülevaatel, veebiküsitlustel ja vestlustel ekspertidega. Uuringust saadi käesoleva hindamisaruande jaoks olulist teavet. Lisaks uuringule analüüsis komisjon nimetatud kahe toetusesaaja tegevust ja programmi elluviimist 2019. aastal.

Hindamisaruandes järeldatakse, et programmi eesmärgid on üldiselt saavutatud. Täideti eesmärk suurendada veelgi tarbijate ja finantsteenuste lõppkasutajate kaasatust liidu poliitika kujundamisse finantsteenuste valdkonnas. Finance Watchi ja BETTER FINANCE'i töö on rikastanud poliitilisi arutelusid ja mõlemad organisatsioonid pakkusid alternatiivset seisukohta, mida poliitikakujundajad muidu poleks märganud või millele nad poleks tähelepanu pööranud. Mõlemad organisatsioonid edastasid olulisi teadmisi, andes oma panuse avalikesse konsultatsioonidesse ja osaledes paljude oluliste komisjoni ja Euroopa järelevalveasutuste eksperdirühmade töös. Samuti tutvustasid nad poliitikakujundajatele oma seisukohti muul viisil, sealhulgas kuulamistel, koosolekutel, ettekannetes, seminaridel, ümarlaudadel ja konverentsidel. Üldiselt saavutati ka eesmärk teavitada tarbijaid ja muid finantsteenuste lõppkasutajaid finantssektori reguleerimisel lahendatavatest küsimustest. Nii Finance Watch kui ka BETTER FINANCE on tarbijaid teavitanud kampaaniate, pressiteadete jms kaudu.

Nende kahe organisatsiooni pädevusvaldkonnad täiendavad teineteist ja nende sihtrühmad kattuvad vaid osaliselt. BETTER FINANCE tegeleb finantsteenuste kasutajate probleemidega, keskendudes eelkõige investoritele ja pensionikogujatele ning kestlikule ja digirahandusele. Finance Watch tegeleb jaefinantsteenustega üldiselt ja kestliku rahandusega ning ka muude teemadega, nagu näiteks usaldatavusega seotud küsimused.

Aastatel 2017–2019 sai Finance Watch ELilt 2 686 957 eurot toetust. Samuti rahastasid teda täiendavalt kolmandad isikud, eelkõige üks organisatsioon (MAVA sihtasutus). Alates 2015. aastast on organisatsioon saanud uusi liikmeid teistest liikmesriikidest, kuid Ida-Euroopas on tal endiselt vähem liikmeid kui Lääne-Euroopas. Finance Watch tegeleb tehniliste teemadega tarbijate vaatenurgast, tehes seda kergesti mõistetaval viisil. Tema kulude ja väljundite suhe (väljunditeks on aruanded, infotunnid, ettekanded, videod, üritused ja pressiteated) oli ajavahemikus 2017–2019 suhteliselt stabiilne. Organisatsiooni peetakse väga tõhusaks sotsiaalmeedia kasutajaks. Samuti suurendas organisatsioon uue veebisaidi kaudu oma teavitusvõimalusi.

Samal ajavahemikul sai BETTER FINANCE ELilt 1 092 947 eurot toetust. BETTER FINANCE kolmandatelt isikutelt märkimisväärselt rahalisi vahendeid ei saanud. Organisatsioon sai olulise osa oma eelarvevahenditest (selle osa, mida komisjoni toetused ei katnud) liikmemaksudest. BETTER FINANCE'il on nagu Finance Watchilgi Ida-Euroopas vähem liikmeid kui Lääne-Euroopas. Organisatsiooni peetakse eriti tulemuslikuks ELi tasandi poliitika kujundamisele kaasa aitamisel. BETTER FINANCE osales paljudes ELi konsultatsioonides ning andis oma panuse poliitikasse ürituste, väljaannete ja kohtumiste kaudu. Ta pakkus ka kvaliteetseid väljundeid ning teda peetakse ressursside kasutamisel ja väikeste kuludega väljundite loomisel väga tõhusaks.

Tema esindatust sotsiaalmeedias hinnati suhteliselt piiratuks, kuigi see suurenes. BETTER FINANCE lõi ka uue veebilehe, parandades selle juurdepääsetavust ja kasutusmugavust.

Selleks et tagada tarbijate ja lõppkasutajate seisukohtade arvesse võtmine, on endiselt väga tähtis toetada ELi tasandil sektoriväliseid sidusrühmi. Võttes arvesse Finance Watchi ja BETTER FINANCE'i sõltuvust ELi rahalisest toetusest, ei suudaks nad ilma ELi rahalise toetuseta finantsteenuste kasutajate huve samal tasemel kaitsta ning seega ei saaks nad tarbijate huve samal viisil esindada. Samuti on tõenäoline, et kui EL neid kahte organisatsiooni ei toetaks, ei suudaks ka teised ELi organisatsioonid seda tühimikku täita. Seetõttu on ELi toetus endiselt vajalik, et suurendada tarbijate osalemist ELi poliitika kujundamises finantsteenuste valdkonnas.

Praegu puuduvad ELi tasandil Finance Watchi ja BETTER FINANCE'i kõrval alternatiivsed organisatsioonid, kes tegeleksid finantsteenuste valdkonnas sarnase teemaderingiga ja samas ulatuses.

2. Sissejuhatus

Lõppkasutajad (eelkõige tarbijad) ja lõppkasutajate huve esindavad organisatsioonid ei ole suutelised osalema ELi poliitika kujundamises samal määral kui finantssektor. Oluliseks põhjuseks on siin ressursside nappus ning eriteadmiste puudumine finantsteenuste lõppkasutajate ja sektoriväliste sidusrühmade seas. Pärast 2008. aasta kriisi viidi ellu mitu algatust, et suurendada tarbijate ja muude finantsteenuste lõppkasutajate aktiivset osalemist ELi poliitika kujundamises ja nende kaasatust sellesse.

Euroopa Parlamendi algatust järgides hakkas komisjon 2011. aasta lõpus ellu viima katseprojekti, et anda toetusi finantsteadmiste keskuse arendamiseks. Selle tulemusena andis komisjon aastatel 2012–2015 avaliku projektikonkursi kaudu tegevustoetust kahele mittetulundusorganisatsioonile: Finance Watch'ile ja BETTER FINANCE'ile. Neid toetusi anti kõigepealt kaks aastat kestnud katseprojekti raames ja seejärel ettevalmistava meetme raames.

Tuginedes 2015. aastal programmile antud positiivsele hinnangule, tegi komisjon 2016. aasta juunis seadusandliku ettepaneku luua liidu programm nende kahe organisatsiooni jätkuvaks toetamiseks ajavahemikul 1. maist 2017 kuni 31. detsembrini 2020. Kaasseadusandjad võtsid 2017. aasta mais vastu määruse (EL) 2017/826, millega loodi kõnealune programm. Selles määrati programmi toetusesaajateks BETTER FINANCE ja Finance Watch.

Suutlikkuse suurendamise programmi kogueelarve jagatakse kahe organisatsiooni vahel, võttes arvesse nende toetusetaotlusi, mida komisjon on analüüsinud. Selle põhjal said nad komisjonilt alljärgnevas tabelis esitatud summad.

	1. maist 2017 kuni 31. detsembrini 2017	2018	2019	2020. aasta jaanuarist kuni 9. septembrini 2020*
Finance Watch	629 058,56 eurot	1 100 000,00 eurot	957 898,54 eurot	618 750 eurot
BETTER FINANCE	292 393,80 eurot	390 552,84 eurot	410 000,00 eurot	205 000 eurot

* Eelmaksed

Mõlemale toetusesaajale 2020. aastal makstav lõplik summa on tõenäoliselt üsna sarnane eelmiste aastatega. Toetuslepingu kohaselt võib juhul, kui tingimused on täidetud, Finance Watchile maksta kuni 1 043 048 eurot ja BETTER FINANCE'ile kuni 410 000 eurot.

Vastavalt määruse (EL) 2017/826 artiklile 7 on otsese kaasrahastamise ülemmäär 60 % rahastamiskõlblikest kuludest.

Määruse artiklis 1 on sätestatud järgmiste meetmete rahastamise alus:

- a) teadusuuringud, sealhulgas oma teadustöö ja andmete loomine ning eksperditeadmiste arendamine;
- b) tarbijate ja muude finantsteenuste lõppkasutajatega suhtlemine kontakti hoidmise kaudu liikmesriikides tegutsevate tarbijakaitsevõrgustikega ja pakkudes abitelefoni, et välja selgitada liidu poliitikakujundamise jaoks olulised küsimused, milles kaitsta tarbijate huve finantsteenuste valdkonnas;
- c) teadlikkuse tõstmine, teabe levitamine ning finantshariduse ja -koolituse pakkumine kas otse või liikmesriigis asuvate liikmete kaudu, hõlmates tarbijatest, muudest finantsteenuste lõppkasutajatest ja mitte-eksperdistest koosnevat laiemat sihtrühma;
- d) artikli 3 lõikes 1 osutatud organisatsioonide liikmete vahelist suhtlemist hoogustav tegevus, samuti toetustegevus ja poliitiline nõustamine, millega toetatakse nende liikmete seisukohti liidu tasandil ning edendatakse avalikku ja üldist huvi finantsvaldkonna ja liidu tasandi reguleerimise vastu.

Määruse (EL) 2017/826 artikli 9 kohaselt peab komisjon esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule hindamisaruande programmi eesmärkide saavutamise kohta. See ongi käesoleva aruande eesmärk.

3. Hindamise eesmärgid ja metoodika

Määruse (EL) 2017/826 artikli 9 kohaselt tuleb hindamisaruandes hinnata: i) programmi üldist asjakohasust ja lisaväärtust, ii) selle elluviimise tulemuslikkust ja tõhusust ning iii) toetusesaajate tegevuse üldist ja individuaalset tulemuslikkust programmi eesmärkide saavutamisel.

Vastavalt määruse artiklile 2 on programmi eesmärgid järgmised:

- a) suurendada veelgi tarbijate ja finantsteenuste muude lõppkasutajate, samuti tarbijate ja finantsteenuste muude lõppkasutajate huve esindavate sidusrühmade aktiivset osalemist liidu poliitika ja muu asjakohase mitmepoolse poliitika kujundamises finantsteenuste valdkonnas ja nende kaasatust sellesse;
- b) teavitada tarbijaid ja muude finantsteenuste lõppkasutajaid ning nende huve esindavaid sidusrühmi finantssektori reguleerimisel lahendatavatest küsimustest.

Hindamise hõlbustamiseks tellis komisjon uuringu (mille tulemused on lisatud käesolevale aruandele) selle kohta, kas Finance Watch ja BETTER FINANCE on saanud toetuste abil saavutanud programmi eesmärgid. Uuring hõlmas 2017. ja 2018. aasta toetuslepingute alusel kaasrahastatud toetusesaajate tegevuse põhjalikku analüüsi. Uuring põhineb mitmest allikast saadud andmetel, mida koguti ja hinnati eri andmekogumisviiside abil: dokumentide analüüs, veebiküsitlused ja vestlused sidusrühmadega.

Dokumentide analüüs

Komisjoni töövõtja hindas esmaseid allikaid, nagu aastaaruanded, tööprogrammid, liikmeid käsitlevad uuringud ja muud asjakohased dokumendid, mis sisaldavad peamisi tulemusnäitajaid. Seda täiendati vajaduse korral ELi, rahvusvahelise ja riikliku tasandi allikatega, sealhulgas meediaartiklitega, et anda analüüsile täiendav taust.

Veebiküsitlus

Töövõtja korraldas BETTER FINANCE'i ja Finance Watchi kohta veebipõhised küsitlused. Küsitlused hõlmasid spetsiaalselt sidusrühmaliigile kohandatud küsimustikku. Sidusrühmaliike oli viis: liikmesorganisatsioonid, pangaliidud, tarbijaorganisatsioonid, riiklikud ametiasutused ja ELi ametiasutused. Mõlemad küsitlused olid vastamiseks avatud 7. oktoobrist kuni 3. detsembrini 2019. Küsimustikud saadeti 309 sidusrühmale ja küsitluses osales kokku 179 sidusrühma (58 % suurune osalus).

Vestlused

Sidusrühmadega peetud vestlused põhinesid poolstruktureeritud vormil ja olid suunatud samadele sidusrühmadele nagu veebiküsitluse küsimustik. Vestluse küsimuste eesmärk oli täiendada dokumentide analüüsist ja veebiküsitlustest saadud teavet ning täita ülejäänud andmevõi teabelüngad. Eri sidusrühmadega peeti kokku 25 vestlust.

Komisjon täiendas konsultandi uuringut, analüüsides eelkõige kahe toetusesaaja tegevust ja programmi elluviimist 2019. aastal.

Hindamisel osutus üheks peamiseks takistuseks see, et teistes allikates leidis väga vähe viiteid mõlemale toetusesaajale. Seega piirdus dokumentide analüüs suures osas toetusesaajatelt endilt

saadud teabega (nt nende aastaaruanded). Küsitluste ja vestluste eesmärk oli see takistus kõrvaldada.

4. Hindamise tulemused

a) Toetusesaajate 2017.–2019. aasta töö üldine tutvustus

FINANCE WATCH

Finance Watch on Belgia õiguse alusel tegutsev rahvusvaheline mittetulundusühing, mis asutati 28. aprillil 2011. Ühingul on praegu 13 töötajat, mis on veidi vähem kui 2017. aastal. Ühingul on kolm omavahel seotud osakonda: teadusuuringute ja huvikaitseosakond, teavitus- ja võrgustikutöö osakond ning finants- ja haldusosakond. Kõigi osakondade üle teostavad järelevalvet peasekretär ning juhatus ja selle liikmed. Organisatsioon loodi tasakaalustamaks finantssektori mõju ning ta esindab üldsuse ja finantsteenuste lõppkasutajate seisukohti. Tema missioon on kaitsta kodanikuühiskonna huve finantssektoris.

Finance Watchi liikmeskond on alates 2017. aastast veidi suurenenud. Organisatsioonil on nüüd 110 liiget: 78 täisliiget (45 organisatsiooni ja 33 üksikliiget) ning 32 toetajaliiget (22 organisatsiooni ja 10 üksikliiget). Liikmeskond on mitmekesine ja seal on esindatud akadeemilised ringkonnad, ametiühingud, riiklikud Finance Watchi võrgustikud, valitsusvälised organisatsioonid ja heategevusorganisatsioonid, kes on huvitatud tarbijate mõjuvõimu suurendamisest. Liikmed on pärit 17 liikmesriigist (Ida-Euroopas on sel vähem liikmeid kui Lääne-Euroopas) ja kolmest ELi mittekuuluvast riigist.

Finance Watch tegeleb mitmesuguste finantsteemadega, sealhulgas jaefinantsteenused, pangandus, viivislaenu, kestlik rahandus, finantstehnoloogia, finantsturud, finantsjärelevalve, kapitaliturgude liit ja finantsalane kaasatus.

Finance Watch sõltub suurel määral ELi toetustest: ajavahemikus 2017–2019 sai ta komisjoni toetusesaajana 2 686 957 eurot. Ülejäänud osa tema rahalistest vahenditest kaetakse peamiselt kolmandatelt isikutelt saadud maksetest, mis moodustasid 2019. aastal 39,4 % rahastamiskõlblikest kogukuludest (peamine rahastaja oli MAVA sihtasutus²).

BETTER FINANCE

BETTER FINANCE (mille täisnimi on European Federation of Investors and Financial Services Users (Euroopa Investorite ja Finantsteenuste Kasutajate Föderatsioon)) on avalikes huvides tegutsev organisatsioon, mis loodi 2009. aastal Belgias. BETTER FINANCE'il on praegu kaheksa töötajat (kaks rohkem kui 2017. aastal) ja 37 liikmesorganisatsiooni. Selle liikmete

² MAVA sihtasutus on heategevuslik sihtasutus, mis on keskendunud järgmisele tegevusele: i) bioloogilise mitmekesisuse säilitamine Vahemere piirkonnas, Lääne-Aafrikas ja Šveitsis ning ii) säästva majanduse edendamine. Kuni 2019. aasta lõpuni osales Finance Watch MAVA programmis (Economics for Nature – E4N), mis keskendus looduskapitali taastamisele ja säilitamisele (<https://mava-foundation.org/>).

hulka kuuluvad aktsionäride ühendused, erainvestoritele või tarbijakaitsele keskendunud riiklikud valitsusvälised organisatsioonid, pensionifondid ja tarbijaühendused. Organisatsiooni liikmed on pärit 18 ELi liikmesriigist (Ida-Euroopas on vähem liikmeid kui Lääne-Euroopas) ja viiest ELi mittekuuluvast riigist.

Võttes arvesse liikmeskonna struktuuri, hõlmab BETTER FINANCE'i tegevus laia jaeinvestorite jaoks oluliste teemade ringi, nagu investorikaitse, järelevalve ja nõuete täitmise tagamine, finantstoodete küsimused (PRIIPid,³ UCITSid,⁴ MiFID⁵ jne), pensioniküsimused (IDD,⁶ PEPP,⁷ IORPd jne), kulude ja tulemuste läbipaistvus, lepingueelne avalikustamine, nõustamine ja jaeinvesteermistoodete turustamine, aktsionäride õigused, kestlik ja digirahandus jne.

Aastatel 2017–2019 sai ta komisjoni toetusesaajana 1 092 947 eurot. Selle osa rahastamisest, mida komisjoni toetused ei kata, saab BETTER FINANCE peamiselt liikmemaksudest ja partnerlusmaksetest (mis moodustasid aastatel 2018–2019 ligikaudu 37 % tema tuludest).

b) Hinnang kriteeriumide põhjal

Programmi üldine asjakohasus ja ELi lisaväärtus

Selleks et tagada tarbijate ja lõppkasutajate seisukohtade arvesse võtmine, on endiselt vaja toetada ELi tasandil sektoriväliseid sidusrühmi. Arvestades, et märkimisväärne osa finantsteenuseid käsitlevatest õigusaktidest võetakse vastu ELi tasandil, peaksid tarbijate huve kaitsvad organisatsioonid olema aktiivsed ka ELi tasandil. Neid organisatsioone peaks toetama ka suur liikmeskond liikmesriikides.

Liidu programm võimaldab neil organisatsioonidel tagada, et neil on vajalikud eksperditeadmised tarbijate ja lõppkasutajate huvide tõhusaks esindamiseks finantspoliitika kujundamises. Võttes arvesse Finance Watchi ja BETTER FINANCE'i sõltuvust ELi rahalisest toetusest, ei suudaks nad ELi toetuse puudumisel finantsteenuste kasutajate huve samal tasemel kaitsta. Lisaks on struktuuriliselt raske leida täiendavaid rahalisi vahendeid tarbijatega seotud teemade käsitlemiseks. See on osaliselt tingitud huvirühmade suurest hajutatusest ja marginaalsetest stiimulitest iga üksikisiku jaoks. See kehtib nii BETTER FINANCE'i ja Finance Watchi kui ka teiste tarbijaid esindavate organisatsioonide kohta. Kui EL neid kahte organisatsiooni ei toetaks, on ebatõenäoline, et teised ELi organisatsioonid suudaksid seda tühimikku täita.

³ Kombineeritud või kindlustuspõhised jaeinvesteermistooted (PRIIPid).

⁴ Vabalt võõrandatavatesse väärtipaberitesse ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtjad, eurofondid (UCITSid).

⁵ Finantsinstrumentide turgude direktiiv (MiFID).

⁶ Kindlustustoodete turustamise direktiiv (IDD).

⁷ Üleeuroopaline personaalne pensionitooted (PEPP).

Selleks et tagada nende rühmade aktiivne osalemine ELi ja muu mitmepoolse poliitika kujundamises finantsteenuste valdkonnas ning nende kaasatus sellesse, on vaja jätkata toetuste andmist.

BETTER FINANCE ja Finance Watch on mõlemad olnud edukad tarbijate eest kõnelejad finantsteenuste valdkonnas, kus nad on omandanud märkimisväärse asjatundlikkuse. Nagu uuring näitas, hindavad sidusrühmad BETTER FINANCE'i ja Finance Watchi kõrgelt ning neilt saadud teavet peetakse kvaliteetseks. Nende tegevus täiendab teineteist ja kattub vaid osaliselt. BETTER FINANCE on keskendunud finantsteenuste kasutajate probleemidele, pannes suurt rõhku investoritele ja pensionikogujatele ning kestlikule ja digirahandusele. Finance Watch tegeleb jaefinantsteenustega üldiselt ja ka muude teemadega, nagu kestlik rahandus ja usaldatavusega seotud küsimused. Üheskoos tegelesid need kaks organisatsiooni aastatel 2017–2019 enamiku tarbijate või kasutajatega seotud teemadega, mis kerkisid esile ELi finantsteenustealases poliitilises arutelus.

Praegu puuduvad ELi tasandil Finance Watchi ja BETTER FINANCE'i kõrval alternatiivsed organisatsioonid, kes tegeleksid finantsteenuste valdkonnas sarnase teemaderingiga ja samas ulatuses. Muud organisatsioonid (nt BEUC,⁸ COFACE⁹ või AGE Europe¹⁰) esindavad tarbijaid, kuid nad ei ole keskendunud üksnes finantsteenustele ning nad ei pruugi olla samavõrd spetsialiseerunud ega omada samasuguseid eksperditeadmisi kõnealusest teemast. Võttes arvesse finantsteenuseid käsitlevate õigusaktide keerukust ja tehnilist laadi, on tarbijate huvide piisava esindatuse tagamiseks vaja põhjalikke teadmisi paljudest finantsteemadest.

Programmi elluviimise tulemuslikkus ja tõhusus

Õigusloomeprotsessi keerukuse tõttu ei saa kokkulepitud õigusakti teksti või selle osasid seostada konkreetse organisatsiooni tegevusega teatavate huvide kaitsmisel. On siiski ilmne, et seadusandja võttis mõnda toetusesaajate poolt õigusloomealaste läbirääkimiste käigus esitatud muudatusettepanekut arvesse. Näiteks võtsid seadusandjad vastu mõned muudatusettepanekud, mis BETTER FINANCE ja Finance Watch esitasid PEPPi ettepaneku kohta. Uuringu käigus küsitatud sidusrühmad leidsid, et finantspoliitika kujundamine on programmi tulemusena paranenud. Need sidusrühmad märkisid ka, et poliitikakujundajad tundsid end tänu asjaomaste toetusesaajate tööle paremini informeerituna.

⁸ BEUC (Bureau Européen des Unions de Consommateurs) on 32 riigist pärit 44 sõltumatu tarbijaorganisatsiooni katusorganisatsioon. Tema ülesanne on esindada neid organisatsioone ELi institutsioonides ja kaitsa Euroopa tarbijate huve (<https://www.beuc.eu/>).

⁹ COFACE Families Europe edendab perekondade ja nende liikmete heaolu, tervist ja turvalisust muutuvast ühiskonnast ning toimib usaldusväärse üksusena perekondlike väärtuste süvalaiendamisel ja nende arvamuste/vajaduste arvestamisel ELis ja mujal (<http://www.coface-eu.org/>).

¹⁰ Age Platform Europe on üle 50-aastastele inimestele mõeldud mittetulundusühenduste Euroopa võrgustik, mille eesmärk on väljendada ja edendada 50-aastaste ja vanemate ELi kodanike huve ning suurendada teadlikkust neid kõige enam puudutavatest küsimustest (<https://www.age-platform.eu/about-age>).

Finance Watch ja BETTER FINANCE on andnud olulise panuse finantspoliitika kujundamisse, eelkõige panustades avalikesse konsultatsioonidesse, osaledes olulistest komisjoni ja ESA eksperdirühmade töös ning avaldades täiendavaid väljaandeid. Oma teadustegevusele tuginedes võiksid toetusesaajad aidata täita lünki üldises arusaamises teatavatest finantsnähtustest.

Üheskoos on toetusesaajad tegelenud enamiku tarbijate või kasutajatega seotud küsimustega ELi finantsteenusteteemalises poliitilises arutelus. BETTER FINANCE on tavaliselt tegelenud finantsteenuste kasutajate probleemidega seotud töösuundadega, keskendudes eelkõige investoritele ja pensionikogujatele ning kestlikule ja digirahandusele. Finance Watch on käsitlenud jaefinantsteenuseid, kestlikku rahandust ja usaldatavuse küsimusi. Mõned sidusrühmad väitsid siiski, et toetusesaajad oleksid võinud käsitleda teatavaid teemasid nagu ESA läbivaatamine ja krediidireiting põhjalikumalt.

Selleks et teavitada tarbijaid, suurendada teadlikkust ja pakkuda finantsharidust, on toetusesaajad teinud märkimisväärsed jõupingutusi tarbijate kaasamiseks, kasutades selleks muu hulgas uuenduslikke vahendeid, sotsiaalmeediat ja kampaaniaid.

Toetusesaajate üldine ja individuaalne tulemuslikkus ja tõhusus eesmärkide saavutamisel

FINANCE WATCH

Tulemuslikkus

Hindamisperioodil osales Finance Watch finantsregulatsiooni käsitlevates olulistest aruteludes ja asjaomase poliitika kujundamises. Ta tegeles väga laia temaderingiga, sealhulgas kindlustuse, finantsalase kaasatuse, kestliku rahanduse ja finantstehnoloogiaga. Eelkõige tegeles Finance Watch 2017. aastal selliste teemadega nagu finantstehnoloogia, finantsinstrumentide turgude teine direktiiv (MiFID 2), viivislaenu, liikluskindlustus ja välismaksed. 2018. ja 2019. aastal oli organisatsiooni tähelepanu keskmes kestlik rahandus. Muud teemad hõlmasid finantsalast kaasamist ja Solventsus II direktiivi. Mõned sidusrühmad märkisid, et Finance Watch oleks võinud käsitleda ka muid teemasid, nagu organisatsioonikultuur finantsasutustes.

Finance Watch pakkus mitmesugusel moel ka eksperditeadmisi poliitikakujundamise protsessi jaoks, eelkõige avalikel konsultatsioonidel ning komisjoni ja ESA eksperdirühmade töös osalemise kaudu. Aastatel 2017–2019 osales Finance Watch tema pädevusvaldkonda kuuluvatel olulistel konsultatsioonidel. Ta osales 33 avalikul konsultatsioonil finantspoliitika teemal. Näiteks osales organisatsioon 2017. aastal komisjoni korraldatud finantstehnoloogiat ning piiriüleste tehingute läbipaistvust ja tasusid käsitlevatel konsultatsioonidel, liikluskindlustust käsitlevas REFITi läbivaatamises ja ESMA¹¹ konsultatsioonil MiFID 2 kohaste sobivusnõuete suuniste teemal. 2018. aastal osales ta komisjoni konsultatsioonil jätkusuutlike investeeringute soodustamise raamistiku loomise kohta ja vastas ettepanekule võtta vastu tarbijatele mõeldud

¹¹ Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve Asutus (ESMA).

uusi võimalusi käsitlev direktiiv. 2019. aastal osales ta näiteks ELi kestliku rahanduse tegevuskava raames peetud konsultatsioonidel ning ESMA konsultatsioonidel jätkusuutlikkusrisi ja -tegurite integreerimise kohta finantsinstrumentide turgude direktiivi ja alternatiivsete investeerimisfondide valitsejaid käsitlevasse direktiivi / eurofondi. Samuti andis ta oma panuse tarbijakrediidi direktiivi hindamisse ja EIOPA konsultatsioonidesse jätkusuutlikkuse kohta Solventsus II direktiivi raames. Konsultandi uuring näitas, et nende konsultatsioonide vastused olid kvaliteetsed.

Finance Watch jätkas ka aktiivset osalemist komisjoni ja ESA eksperdirühmade töös, näiteks Euroopa Komisjoni finantsteenuste kasutajarühma, Euroopa Komisjoni kestliku rahanduse tehnilise eksperdirühma ning Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve (EIOPA) digitaalse eetika nõuanderühma kaudu. Tema osalemine eksperdirühmades¹² suurenes selle ajavahemiku jooksul veidi. Finance Watchil oli eksperdirühmades 2017. aastal viis esindajat ning 2018. ja 2019. aastal seitse esindajat.

Lisaks on Finance Watch üha sagedamini hakanud avaldama eri teemadel ülevaateid ja ettekandeid (2017. aastal neli, 2018. aastal üheksa ja 2019. aastal 13). Näiteks avaldas ta teabedokumendi „ESMA’s role in sustainable finance“ (2017. aastal), poliitikaülevaate rahasaadetiste kohta (2018. aastal) ning poliitikaülevaate „Insurance and discrimination“ (2019. aastal). Euroopa Parlamendi valimiste ajal valmistas Finance Watch ette kandidaatide infotunde ja suhtles vastvalitud Euroopa Parlamendi liikmetega, et valmistuda parlamendi tulevaseks ametiajaks. Aastatel 2017–2019 avaldas Finance Watch 24 väljaannet, mis sisaldasid mitmeid poliitilisi märkusi ja aruteludokumente, aga ka mõningaid põhjalikke uuringuaruandeid. Näiteks avaldas komisjon 2018. aastal *ülevaailmse rohelise rahastamise indeksi (GGFI 2)* teise väljaande, mis põhines ülemaailmsel uuringul, milles käsitles finantsspetsialistide seisukohti rohelise rahastamise pakkumiste kvaliteedi ja põhjalikkuse kohta 110 rahvusvahelises finantskeskuses.

Eesmärki kaasata lõppkasutajaid ja sektoriväliseid sidusrühmi püüti saavutada kampaaniate, kogukonnaürituste, videote, animafilmi jms kaudu. Finance Watchi korraldatud ürituste arv suurenes aastatel 2017–2019 (keskmiselt kaksteist üritust aastas). Näiteks korraldas ta 2018. aastal foorumi „Chance Finance“ (mis koondas eri eksperte, et arutada mitmesuguseid teemasid), mis oli eriti tõhus tarbijate kaasamisel. Veel üks meede, mis pälvis 2019. aastal märkimisväärset tähelepanu, oli Finance Watchi algatatud kampaania Facebooki plaanide kohta võtta kasutusele oma maksesüsteem/krüptoraha libra. Kampaania eesmärk oli teavitada poliitikakujundajaid ja üldsust finantssüsteemi stabiilsust ähvardavatest ohtudest ning see andis üldsusele võimaluse väljendada petitsiooni abil oma mure. Samuti on ta teinud mitmeid videoid (49 videot aastatel 2017–2019), et parandada kodanike arusaamist finantsküsimustest. Näiteks tegi toetusesaaja 2018. aastal mitu lühivideot eri teemadel, nagu kapitalinõuded, kestlik rahandus, kauplemise

¹² See arv hõlmab ainult Finance Watchi esindajate osalemist eksperdirühmades. See ei hõlma Finance Watchi liikmesorganisatsioonide ekspertide võimalikku osalemist, välja arvatud juhul, kui nad osalevad eksperdirühmas Finance Watchi esindajatena.

preemiad ja ülemäärased riskistiimulid. Finance Watch suutis suurendada ka oma teavitusvõimalusi uue animafilmi vahendi kaudu, mis oli tõhusalt suunatud laiemale üldsusele ja mitteekspertidest sidusrühmadele.

Finance Watch teavitas üldsust finantsturgude reguleerimisel lahendatavatest küsimustest oma liikmete ja riiklikul tasandil koordineeritud meetmete kaudu. Nagu küsitletud sidusrühmad rõhutasid, kasutati Finance Watchi eksperditeadmisi sidusrühmade riiklikes aruteludes. Mõnel juhul tõlkisid sidusrühmad Finance Watchi väljaanded oma riigikeelde.

Küsitlusele vastanud hindasid Finance Watchi teavitustegevuse kvaliteetseks ja eriti tulemuslikuks peeti tema uudiskirja. Sellel ajavahemikul avaldas Finance Watch 51 pressiteadet. Vastanud pidasid pressiteateid tulemuslikuks tarbijate teavitamise vahendiks. Finance Watch jagas sotsiaalmeedia kaudu teavet ja reageeris mitmesugustele teemadele, nagu kliimamuutused ja COVID-19 puhang. Hinnangu kohaselt oli ta sotsiaalmeedia ja veebimeedia kasutamisel eriti tulemuslik ning on jõudnud rohkemate inimesteni kui teised sarnased organisatsioonid. Tema jälgijate arv sotsiaalmeedias suurenes aastatel 2017–2019 märkimisväärselt ning praegu on Finance Watchil võrreldes teiste sarnaste organisatsioonidega palju jälgijaid (21 000 jälgijat Facebookis ja 10 750 jälgijat Twitteris). Samuti suurendas organisatsioon uue veebisaidi kaudu oma teavitusvõimalusi. Lisaks kajastati Finance Watchi väga laialdaselt rahvusvahelises meedias – aastatel 2017–2019 mainiti teda 374 rahvusvahelises ajakirjanduses avaldatud artiklis.

Üldiselt näitas uuring, et Finance Watchi väljundeid peetakse üldjuhul kvaliteetseks, sealhulgas Euroopa institutsioonide ametnike, Finance Watchi liikmete ja muude sidusrühmade poolt.

Tõhusus

Uuring näitas, et hindamisperioodil oli Finance Watchi kulude ja väljundite suhe suhteliselt stabiilne. Aastatel 2017–2018 suurenesid eksperdiarvamustele, poliitikaanalüüsidele, huvikaitsele ja avalikele suhetele tehtud kulutused, mille tulemusel suurenes väljundite arv (näiteks aruanded, infotunnid, ettekanded, avalikud kuulamised, riiklikud sekkumised ja videod). Teistes valdkondades, nagu teavitus, oli kulude ja väljundite suhe samuti suhteliselt stabiilne, mis näitab, et säilis sama suur tõhususe tase.

Aastatel 2018–2019 suurenesid teavitusvaldkonna kulud veidi. Teavitustegevuse väljundite arvu suurenemine 2019. aastal võrreldes 2018. aastaga (näiteks üritused, pressiteated ja uue veebisaidi avamine) näitas teavitustegevuse väljundite suuremat tõhusust.

BETTER FINANCE

Tulemuslikkus

BETTER FINANCE edastas poliitikakujundajatele finantsteenuste lõppkasutajate seisukohad, osaledes avalikel konsultatsioonidel ja eksperdirühmade töös, esitades kirjalikke seisukohti ja pidades arutelusid eri huvirühmadega. Aastate jooksul tegeles BETTER FINANCE laia

finantstarbijate jaoks oluliste teemade ringiga. 2017. aastal keskendus BETTER FINANCE peamiselt kogumispensionidele ja automaatsetele investeringutele¹³. 2018. aastal keskendus ta muu hulgas teemadele, mis hõlmasid investorite ja finantsteenuste kasutajate kaitset, ning kombineeritud jaeinvesteeringustoodete lepinguelse avalikustamise eeskirjade järgimist. 2019. aastal tegeles BETTER FINANCE selliste teemadega nagu kollektiivne õiguskaitse, MiFID 2, üleeruroopalised personaalsed pensionitooted, kombineeritud või kindlustuspõhised jaeinvesteeringustooted, eurofondid, Solventsus II, kindlustustoodete turustamise direktiiv, tööandja kogumispensioni asutus, kapitaliturgude liit, kestlik rahandus (taksonoomia, ökomärgis) ja digirahandus.

Nende kolme aasta jooksul oli BETTER FINANCE'i tegevus eriti tulemuslik. Näiteks osales ta peaaegu 70 konsultatsioonil. Avalikud konsultatsioonid hõlmasid suurt hulka eri teemasid, eelkõige neid, mis on olulised investorite jaoks. Näiteks osales BETTER FINANCE 2017. aastal ESMA konsultatsioonidel finantsinstrumentide turgude direktiivi juhtimise nõuete üle ning prospekti vormi ja sisu üle peetavatel konsultatsioonidel. 2018. aastal vastas BETTER FINANCE muu hulgas ESA ühisele konsultatsioonidokumendile PRIIPide põhiteadedokumentide¹⁴ muudatuste kohta ning komisjoni sobivusküsimustikule keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimiseabe avalikustamise kohta. 2019. aastal osales ta ESMA konsultatsioonil, mis käsitles jätkusuutlikkusrisi ja -tegurite integreerimist eurofondide direktiivi ja AIFide valitsejaid käsitlevasse direktiivi¹⁵. Lisaks sellele osales BETTER FINANCE ka konsultatsioonidel kestliku ja digirahanduse valdkonnas, näiteks komisjoni konsultatsioonidel digilahendusi ja tõhusaid piiriüleseid tehinguid käsitlevate eeskirjade üle, samuti EBA¹⁶ konsultatsioonidel aruteludokumendi üle, mis käsitleb EBA lähenemisviisi finantstehnoloogiale, ning vastas kestliku rahanduse kõrgetasemelise eksperdirühma küsimustikule. Küsitlusele vastanud märkisid, et BETTER FINANCE käsitleb tehnilisi valdkondi viisil, millest tarbijatel ja lõppkasutajatel on lihtne aru saada. Lisaks koostas BETTER FINANCE kolme aasta jooksul üle 15 kirjaliku seisukoha.

BETTER FINANCE jätkas osalemist ka eksperdirühmade aruteludes, näiteks Euroopa Komisjoni finantsteenuste kasutajarühmas, pangandussektori sidusrühmade kogus (EBA), kapitaliturgude liidu kõrgetasemelises foorumis ja PEPPi eksperdirühmas (EIOPA), ning andis nendesse oma panuse. Tema osalemine eksperdirühmade¹⁷ töös suurenes selle ajavahemiku jooksul veidi. BETTER FINANCE'il oli 2017. aastal eksperdirühmades kaheksa esindajat, 2018. aastal kaheksa esindajat ja 2019. aastal kümme esindajat. BETTER FINANCE kutsuti kõnelema

¹³ Investeeringud vastavalt arvutiprogrammi nõuannetele, mis põhinevad klienditeabel, nagu vanus, töötasu ja riskitaluvus.

¹⁴ Kombineeritud jae- ja kindlustuspõhiste investeeringustoodete (PRIIPid) põhiteadedokumentid.

¹⁵ Alternatiivsete investeeringufondide valitsejate direktiiv (AIFMD).

¹⁶ Euroopa Pangandusjärelevalve.

¹⁷ See arv hõlmab ainult BETTER FINANCE'i esindajate osalemist eksperdirühmades. See ei hõlma BETTER FINANCE'i liikmesorganisatsioonide ekspertide võimalikku osalemist, välja arvatud juhul, kui nad osalevad eksperdirühmas BETTER FINANCE'i esindajatena.

ka mitmele kuulamisele, näiteks Euroopa Parlamendis peetud PEPPi ettepaneku teemalisele kuulamisele.

Lisaks poliitilistele märkustele ja aruteludokumentidele koostas BETTER FINANCE mitu põhjalikku uuringuaruannet (2017. aastal neli, 2018. aastal seitse ja 2019. aastal kuus), milles tehti kindlaks tarbija- ja finantsteenuste lõppkasutajate jaoks olulised aktuaalsed küsimused. Näiteks avaldas ta 2017. aastal väljaandeid automaatnõustamise¹⁸ ja kogumispensionide kohta. Lisaks avaldas ta aruanded investorikaitsega seotud teemade kohta, mille suhtes Euroopa Parlament võttis järeelmeetmeid, eelkõige seoses finantstoodete eksitava müügiga. 2018. aastal avaldas BETTER FINANCE uuringuaruande „Fund Benchmark Disclosure Compliance“, milles kontrolliti börsivälistesse ettevõtjatesse investeerivate valitud eurofondide vastavust investorile esitatava põhiteabe dokumentidele.

Tarbijate parema teavitamise eesmärki püüti saavutada kampaaniate, ürituste ja pressiteadetega. Aastatel 2017–2019 avaldas BETTER FINANCE üle 70 pressiteate, milles anti teavet Euroopa tasandi poliitika ja õigusloome arengu kohta, mis mõjutab investoreid ja finantsteenuste lõppkasutajaid. Tänu üha arvukamatele pressiteadetele eri keeltes tagas toetusesaaja sidemed finants- ja üldise ajakirjandusega.

Nende kolme aasta jooksul korraldas BETTER FINANCE aastas keskmiselt kaheksa üritust (nt rahvusvahelised konverentsid ja pressikonverentsid), milles osalejate arv suurenes igal aastal. Näiteks korraldasid BETTER FINANCE ja CFA Institute 2019. aastal üheskoos rahvusvahelise konverentsi „Sustainable Value for Money“. BETTER FINANCE'i on laialdaselt kajastatud rahvusvahelises meedias: aastatel 2017–2019 mainiti teda 296 rahvusvahelises ajakirjanduses avaldatud artiklis.

BETTER FINANCE võttis 2019. aasta alguses kasutusele uue veebisaidi, tagades külastajatele kasutusmugavama liidese ja lihtsama juurdepääsu kõige olulisemale teabele. Samuti teavitas ta uudiskirja kaudu oma liikmeid ja sidusrühmi viimastest õigusloomealastest muutustest.

Uuring näitas, et BETTER FINANCE on sotsiaalmeedias suhteliselt vähe esindatud (võrreldes sarnaste organisatsioonidega). BETTER FINANCE'i sotsiaalmeediakontode jälgijate arv on piiratud, kuigi see suureneb (452 jälgijat Facebookis ja 1 340 jälgijat Twitteris).

Tõhusus

Uuringus analüüsiti ka organisatsioonide väljundeid, hinnates neid nii kvantitatiivsest kui ka kvalitatiivsest aspektist, ning jõuti järeldusele, et BETTER FINANCE'i väljundite hulk püsis stabiilsena. Leiti, et organisatsiooni tegevus teadlikkuse suurendamise, teabe levitamise, finantshariduse ja -koolituse valdkonnas kolme aasta jooksul üldiselt suurenes. Aastatel 2017–2019 parandas BETTER FINANCE oma kulude ja väljundite suhet muudes tegevustes (nt teadusuuringud ja huvikaitse).

¹⁸ Arvutiprogrammi abil toimuv finantsnõustamine, mis põhineb kliendi andmetel, nagu vanus, töötasu ja riskitaluvus.

Aastatel 2018–2019 suurenesid kulutused teadlikkuse tõstmisele, teabe levitamisele, finantsharidusele ja -koolitusele. Väljundite (nt üritused ja pressiteated) arvu suurenemine näitas, et tõhusus oli selles valdkonnas suhteliselt stabiilne.

5. Järeldused

Hindamine näitab, et programmi eesmärgid on üldiselt saavutatud.

Täideti eesmärk suurendada veelgi tarbijate ja finantsteenuste lõppkasutajate kaasatust liidu poliitika kujundamisse finantsteenuste valdkonnas. Finance Watchi ja BETTER FINANCE'i töö on rikastanud poliitilisi arutelusid. Need kaks organisatsiooni pakkusid alternatiivset seisukohta, mida poliitikakujundajad muidu poleks märganud või millele nad poleks tähelepanu pööranud. Mõlemad organisatsioonid andsid olulisi eksperditeadmisi, osaledes avalikel konsultatsioonidel ning paljude komisjoni ja ESA eksperdirühmade töös. Nad tutvustasid oma seisukohti poliitikakujundajatele mitmel viisil (sealhulgas kuulamised, kohtumised ja ettekanded).

Eesmärk teavitada tarbijaid ja muid finantsteenuste lõppkasutajaid finantssektori reguleerimisel lahendatavatest küsimustest on üldiselt saavutatud. Mõlemad toetusesaajad on tarbijaid teavitanud, nt kampaaniate ja pressiteadete kaudu.

Tarbijate ja lõppkasutajate huvide kaitsmiseks on endiselt vaja sektoriväliseid sidusrühmi ELi tasandil toetada.

Võttes arvesse Finance Watchi ja BETTER FINANCE'i sõltuvust ELi rahalisest toetusest, ei suudaks nad ilma ELi toetuseta finantsteenuste kasutajate huve samal tasemel kaitsta ning seega ei saaks nad tarbijate huve samal viisil esindada. Kui EL neid kahte organisatsiooni ei toetaks, ei suudaks ka teised ELi organisatsioonid seda tühimikku täita. Seetõttu on ELi toetus endiselt vajalik, et suurendada tarbijate osalemist ELi poliitika kujundamises finantsteenuste valdkonnas.

Praegu puuduvad ELi tasandil Finance Watchi ja BETTER FINANCE'i kõrval alternatiivsed organisatsioonid, kes tegeleksid finantsteenuste valdkonnas sarnase teemaderingiga ja samas ulatuses.